

Dinu C. Giurescu și Dan Berindei: biografii paralele*

Alexandru-Florin Platon **

Cuvinte-cheie: *biografie, istorie națională, comunism.*

Dinu C. Giurescu și Dan Berindei sunt, neîndoielnic, două dintre numele cele mai importante ale istoriografiei române de după cel de-al Doilea Război Mondial. Deosebit de interesante, biografiile lor sunt, în egală măsură, și puternic evocatoare atât prin felul în care reflectă epocile pe care le-au străbătut cele două personalități până în prezent, cât și prin asemănările frapante dintre ele. Prin durată, bogăție și diversitate faptică, amândouă au valoarea unui adevărat document istoric.

Mai tânăr decât colegul său de generație, Dinu C. Giurescu (născut la 15 februarie 1927, stins din viață la 24 aprilie 2018) vine dintr-o familie pe cât de veche, pe atât de ilustră. Strămoșii istoricului sunt atestați documentar încă din secolul al XVIII-lea, dar „curgerea” neîntreruptă a neamului (originar din satul Chiojd, jud. Buzău) începe un secol mai târziu. Bunicul lui Dinu, Constantin Giurescu, provenind din lumea țăranilor, ridicat prin talent și sârguință peste condiția lor inițială, a fost primul istoric al familiei. Fiul acestuia, Constantin C. Giurescu (1901-1977), tatăl lui Dinu, a urmat, cu strălucire, aceeași carieră, ilustrându-se, cum se știe, alături de P. P. Panaitescu și Gh. I. Brătianu,

---

* Prezentul text reprezintă forma integrată și ușor revizuită a două cronici publicate în revista „Contrafort” (anul XXV, nr. 1-6 (281-286), ianuarie-iunie 2019, p. 6, respectiv anul XXV, nr. 11-12 (291-292), noiembrie-decembrie 2019, p. 6), pe marginea următoarelor două cărți: Narcis Dorin Ion, *Mărturia unui istoric singuratic. Convorbiri cu academicianul Dinu C. Giurescu*, București, Editura Rao, 2018; Idem, *Portretul unui aristocrat al spiritului. Convorbiri cu academicianul Dan Berindei*, București, Editura Rao, 2019. Tot aici au fost incluse și informații din autobiografia lui Dinu C. Giurescu (*De la Sovromconstrucții nr. 6 la Academia Română. Amintiri. Mărturii*, București, Editura Meronia, 2008).

** Prof. univ. dr., Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

ca fondator al așa-numitei „școli noi” de istorie, foarte critică față de vechea generație și de Nicolae Iorga (ceea ce le-a adus celor trei apriga animozitate a ultimului).

Prin aceste caracteristici, biografia familiei Giurescu poate fi considerată un document de istorie socială, exemplificând modul cum s-a format – cu o sintagmă intens utilizată odată, dar astăzi dispărută – „burghezia română”, mai precis componenta intelectuală a acesteia. Ea ne arată, la scară redusă, de unde au pornit mulți dintre membrii acestei elite, cum au urcat în ierarhia socială, cum s-au căsătorit (tot în lumea lor) și s-au organizat intra-familial, de ce educație au avut parte și ce cariere au urmat ei și copiii lor într-o lume în care „timpul avea răbdare”, aflată încă departe de seismul declanșat de război și urmările sale.

Ascendența lui Dan Berindei (născut la 3 noiembrie 1923) este și mai spectaculoasă, îngăduindu-ne, ca și biografia lui Dinu C. Giurescu, să întrevădem ceva din fascinantul univers al societății de dinainte de război (în cazul său, chiar de mai departe). Prin înaintașii ambilor părinți, neamul istoricului se înrudește cu câteva din cele mai ilustre familii de boieri din Țara Românească (inclusiv cu Brâncovenii). Unul din stră-străbunici a fost printre cei ce au creat oștirea națională, iar altul a făcut parte dintre revoluționarii pașoptiști. Străbunicul istoricului a fost arhitect, ca și bunicul, Ion D. Berindei, care a proiectat majoritatea caselor și palatelor celebre din Bucureștiul interbelic și, de asemenea, binecunoscutul Palat administrativ (astăzi al Culturii) din Iași. Nici soția sa, Ioana Berindei (stinsă din viață în 2008), nu are un neam mai puțin vechi. Fiică a istoricului și fruntașului țărănist Ioan Hudiță și a Emiliei (născută Popa), rudenia ei coboară, de asemenea, cu un secol și mai bine în urmă, începătorii regăsindu-se printre intelectualii rurali (învățători și preoți) care au contribuit, după puterile lor, la crearea României moderne.

Cu un asemenea trecut, instaurarea regimului comunist în 1945-1948 nu putea fi, pentru ambii istorici și familiile lor, decât o catastrofă.

Spre deosebire de tatăl său, Constantin C. Giurescu intrase, înainte de război, în politică fiind, succesiv, membru al Partidului Liberal „georgist”, deputat, rezident regal și ministru în timpul lui Carol al II-lea. Acest lucru i-a fost fatal. Arestat în 1950, capul familiei a fost întemnițat în funesta închisoare de la Sighet, unde a rămas până în 1955. A supraviețuit ca prin miracol, dar el și familia lui au pierdut totul (cele trei case și averea), ducând, timp de mai mulți ani, o existență la limita precarității. Dinu, fiul cel mare – și singurul dintre frați rămas în țară –, reușise să termine, în 1948 (sau 1950), studiile de istorie la București, dar, din cauza originii și a „dosarului” cu probleme al părintelui și bunicului său

după mamă (nimeni altul decât Simion Mehedinți), nu a putut profesa, lucrând ca... normator, din 1950 până în 1955, la o întreprindere organizată după model sovietic (Sovromconstrucții).

Familia Giurescu a trăit așa până la ieșirea din închisoare a tatălui.

Pentru Dan Berindei și apropiatii săi, situația era la fel de complicată: cu studiile universitare încheiate (în timpul cărora îi avusese, la Istorie, profesori pe Gh. Brătianu – nașul său de cununie! –, C. C. Giurescu, Nicolae Bănescu și Victor Papacostea), angajat, deja, la viitorul Institut „N. Iorga” în 1948 (după doi ani petrecuți la Institutul de Studii și Cercetări Balcanice), venind dintr-o familie „cu probleme” și căsătorit cu cine „nu trebuia”, tânărul de 25 de ani avea, cu certitudine, un viitor sumbru. Nu a făcut închisoare, dar și-a pierdut slujba la Institut, de unde a fost dat afară în 1952. Soția era de doi ani la Văcărești (după o trecere pe la Mislea), fiind arestată în 1950. Aici a născut-o, în aprilie 1951, pe Ruxandra, al doilea copil al cuplului, înmănată tatălui 11 luni mai târziu (Mihnea, băiatul cel mare, avea deja trei ani). Mama soției, Emilia Hudiță, era, de asemenea, întemnițată, ca și soțul și fratele ei. „Aveam doi copii, eram fără slujbă, soția mea era în închisoare. Era la începutul lui octombrie 1952”, își rezumă Dan Berindei situația disperată¹.

În împrejurările de-a dreptul tragice din acea perioadă, celor care, precum Dan Berindei, Dinu C. Giurescu și mulți alții, veneau din epoca antebelică și nu dispăruseră în vâltoarea anilor precedenți sau nu emigraseră, li se deschideau, atunci, numai două căi – singurele posibile: marginalizarea socială sau adaptarea la noile condiții. Unii – Corneliu Coposu, Alexandru Dragomir, Constantin Noica, Ion Hudiță etc. – au ales prima variantă. Familiile Giurescu și Berindei – pe a doua. Iată cum povestește Dinu C. Giurescu acest episod, petrecut imediat după instalarea părintelui său în domiciliul forțat de la Măzăreni (în Bărăgan, octombrie 1955).

Era în prima săptămână de domiciliu obligatoriu – povestește el – [...] și l-am vizitat. În timpul discuției, [tata] mi-a spus: „Acum ne apucăm de treabă”. „Cu cine?”, l-am întrebat eu, foarte mirat. „Cuăștia?” [comuniștii, adică]... La care el s-a uitat foarte liniștit la mine și mi-a spus: „Dar cu cine vrei? Ai ceva mai bun, ai vreun aranjament, ți-a promis cineva vreo bursă, mergi cumva în străinătate? [...] Atunci ce să mai discutăm?”. [...] E curios – încheie autorul – și caracteristic în același timp pentru el cât de repede s-a adaptat la noile realități. Era foarte pozitiv și foarte hotărât, nu stătea să se mai lamenteze pentru ce a fost în închisoare².

¹ Narcis Dorin Ion, *Portretul unui aristocrat al spiritului...*, p. 88.

² Idem, *Mărturia unui istoric singuratic...*, p. 98.

Sunt cuvinte care condensează drama unei întregi generații.

Drept urmare, situația familiei Giurescu a început, încet-încet, să se amelioreze: ajutat de Petru Groza, Constantin C. Giurescu a fost încadrat la Institutul de Istorie „N. Iorga”, revenind, în 1963, la Universitate (unde funcționase, între 1912 și 1918, și tatăl său). Sprijinit de Alexandru Rosetti, Dinu și-a găsit un post de ghid la Muzeul Național de Artă al României (1955), de unde, la insistențele lui Mircea Malița, s-a mutat, în 1964, la Oficiul de Studii și Documentare al Ministerului Afacerilor Externe. A rămas aici până în 1968, când s-a transferat pe un post de conferențiar (transformat, în 1971, într-unul de profesor) la Institutul de Istoria Artei „N. Grigorescu”.

Acceptând să colaboreze cu regimul comunist, Constantin C. Giurescu nu a făcut-o – faptul trebuie spus apăsător – din oportunism, așa cum au procedat, de exemplu, Mihail Sadoveanu, Mihai Ralea și atâția alții. Pentru concesiile majore de a se fi aliat cu „ăștia”, ceea ce istoricul a primit în schimb a fost mult mai puțin: casa părinților săi de pe strada Berzei (în 1973), postul de profesor la Universitate și, mai ales, posibilitatea de a cerceta și scrie studiile și cărțile care au făcut din el, la finele anilor '60 și la începutul anilor '70 ai secolului trecut, principalul purtător de cuvânt al istoriei naționale, repusă în drepturi odată cu venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu.

Constrâns de împrejurări și de situația familială (un frate și o soră expatriți), Dinu C. Giurescu s-a integrat mai adânc în noul sistem decât o făcuse părintele său. A devenit membru de partid, ocupând și o funcție politică (minoră), dar fără a căuta – sau obține – cine știe ce avantaje. În schimb, din cauza aceluiași împrejurări care i-au pus pe toți cei ce trăiau atunci „sub vremi”, istoricul a trebuit să facă și concesii mai grave, intrând în „dialog” (din fericire unul benign, fără consecințe pentru alții) cu organele de Securitate³ și acceptând să joace în farsa excluderii din partid a lui Andrei Pleșu⁴. În ultimii ani ai defunctului regim, și-a răscum-părat, însă, slăbiciunile trecute, devenind un opozant vehement al demolărilor ceaușiste, la a căror cunoaștere internațională a contribuit, ca nimeni altul, printr-o carte de răsunet (*The Razing of Romania's Past*, Washington, The Preservation Press, 1989⁵).

³ Episod omis în autobiografia de la „Meronia” și în dialogul cu dl Narcis Dorin Ion.

⁴ Acest moment este menționat în cartea editată de dl Ion, dar într-o variantă diferită de aceea relatată de cunoscutul filosof.

⁵ Ediția în limba română a apărut în 1994 (Dinu C. Giurescu, *Distrușirea trecutului României*, Editura Museion, 1994).

Evoluția lui Dan Berindei a fost asemănătoare. Ieșirea din închisoare a Ioanei Hudiță în februarie 1953 (după doi ani și șapte luni petrecuți în claustrare), a mamei și unchiului ei (nu însă și a lui Ioan Hudiță, eliberat abia în 1964) a mai îmbunătățit puțin situația familiei. La 1 octombrie 1955, Dan Berindei a fost reprimat în Institut, revenirea sa fiind coincidentă, pe un plan mai general, cu ieșirea din scenă a lui Mihai Roller și cu recuperarea de către regimul comunist a istoricilor din generația interbelică (Andrei Oțetea, Mihai Berza, Emil Condurachi, Dionisie Pippidi și Constantin C. Giurescu, eliberat din închisoare în același an). Împreună cu destalinizarea începută în 1953, aceste evenimente anticipau „cotitura națională” a istoriografiei din România, produsă în 1962-1964, după un ultim val de arestări (în 1958).

Pentru istoricii din generația lui Dan Berindei și Dinu C. Giurescu ori mai vârstnici decât ei, această cotitură a fost decisivă. Ea a pecetluit adeziunea lor la un regim care, după mai bine de un deceniu de internaționalism proletar, se arăta acum dispus să reînnoade o tradiție culturală și istoriografică, unanim considerată ca definitorie pentru tot ceea ce se întâmplase în istoria noastră din secolul al XVIII-lea înainte. Aceasta este „cheia” în care cred că trebuie interpretată opera istoriografică atât a lui Dan Berindei, cât și a celor din familia Giurescu, tatăl și fiul. Și, desigur, întreaga lor biografie intelectuală. Recuperarea de către regim, din rațiuni de legitimitate politică a acestei tradiții s-a conjugat, în cazul istoricilor noștri și a tuturor celor ce veneau din vechiul regim sau formați după 1945, cu o concepție despre istorie și rosturile ei sociale în care ideea de „trecut național”, în sensul cel mai larg al cuvântului, era „cheia de boltă”. În cazul lui Constantin și al lui Dinu C. Giurescu, această împletire a fost, neîndoielnic, înrâurită și de exemplul dat de cel dintâi istoric al familiei (tatăl lui Constantin și bunicul lui Dinu). La Dan Berindei, îmbrățișarea aceleiași tradiții naționale a istoriografiei s-a înscris pe linia continuității cu spiritul din perioada studiilor universitare făcute cu istoricii din școala „veche” (menționați mai sus), fiind influențată, probabil, și de trecutul familiei, a cărei evoluție a însoțit mereu istoria „mare”. Pe lângă interesul istoricului pentru epoca modernă, acest lucru explică, după opinia mea, pasiunea sa pentru genealogie și heraldică (Dan Berindei este fondatorul, în România, al acestei științe „auxiliare”). Deopotrivă, însă, revenirea regimului la tradiția națională explică și ceea ce unii au considerat a fi anumite paradoxuri ale carierei academice a istoricului sub regimul comunist.

Unul dintre ele – aparent printre cele mai mari – este următorul: începând cu sfârșitul anilor '70 ai secolului trecut și până în 1989, Dan Berindei a fost (o vreme alături de Constantin C. Giurescu, după 1977

singur) un veritabil purtător de cuvânt al istoricilor din România. A publicat nestingherit în țară și străinătate, a călătorit mult peste hotare la conferințe și congrese de specialitate, a fost membru în mai multe societăți academice, a reprezentat România în foruri internaționale de istorie. Toate acestea s-au întâmplat în ciuda unor evenimente familiale cu implicații mai mult decât neplăcute: plecarea neautorizată, dar definitivă, din țară a lui Mihnea Berindei, în 1970 (ulterior, prin căsătorie, și a fiicei, Ruxandra) și, în mod asemănător, a lui Vlad Georgescu, viitorul director al Europei Libere, care era finul său de cununie⁶. Altoră, asemenea neplăceri le-ar fi fost fatale. Nu și lui Dan Berindei, a cărui laborioasă activitate a continuat fără întrerupere, deși unele șicane nu au lipsit. Explicația este, după părerea mea, simplă și nu are conotațiile impure pe care cineva s-ar gândi să i le asocieze din cauza circumstanțelor de atunci: Dan Berindei era, pur și simplu, prea valoros pentru ca regimul să se dispenseze de el. Iar linia lui de conduită era, involuntar, perfect aliniată celei oficiale. „Mihnea v-a reproșat faptul că ați rămas în țară?”, îl întreabă Narcis Dorin Ion pe istoric; care răspunde: „Eu nu am fost niciodată de acord cu așa ceva [cu ceea ce făcuse fiul – n.ns]. Aici am fost ca Gheorghe Brătianu. Asta e situația, mergi cu țara. E bine, nu e bine, nu ai ce face. Nu e o soluție să fugi”⁷. Sunt cuvinte care concentrează filosofia de viață a unei întregi generații, ce făcuse din naționalitate un principiu intelectual și moral călăuzitor. Merita, însă, acest lucru sacrificiul unor concesi, oricât de dureroase? Răspunsul nu poate fi, în niciun caz, unul general și ar trebui dat numai de cineva care a trăit în acele vremuri.

Carierea lui Dinu C. Giurescu, deși mai puțin spectaculoasă și vizibilă decât a mai vârstnicului său coleg, s-a desfășurat pe aceleași coordonate istoriografice create în urma dispariției „roller-ismului” (în 1954-1955) și a recuperării tradiției naționale la mijlocul anilor '60 ai secolului trecut. Singura deosebire, majoră față de traiectoria științifică și biografică a lui Dan Berindei, o constituie decizia istoricului de a se expatria.

Profund afectat de tristele circumstanțe din ultimii ani ai regimului comunist, indignat de dărâmarea casei părintești din strada Berzei și împins de îndemnurile soției și ale celor două fiice, Dinu C. Giurescu a emigrat, în 1987, în SUA („Am plecat – scrie el – [...] sub imperiul necesității, mânat de partea feminină a familiei”⁸). Revoluția din 1989 l-a

⁶ Ambele episoade sunt povestite în dialogul cu Narcis Dorin Ion.

⁷ Narcis Dorin Ion, *Portretul unui aristocrat al spiritului...*, p. 91.

⁸ Idem, *Mărturia unui istoric singuratic...*, p. 156.

prins tocmai în Texas. Fără să ezite, istoricul s-a întors imediat în țară (aprilie 1990), un gest care i-a adus, pe merit, două mari împliniri: postul de profesor la Universitate (din 1990) și alegerea la Academie, întâi ca membru corespondent (1990), apoi titular (2001), aiudoma bunicului și tatălui său. În același timp, profilul său științific a devenit mai coerent ca înainte când, din cauza posturilor ocupate, preocupările istoricului acoperiseră o zonă largă (istoria Evului Mediu, diplomație, patrimoniu, istoria artei), fără a se fixa în vreuna. După 1990, însă, Dinu C. Giurescu s-a reorientat definitiv spre perioada postbelică (anii 1945-1947), pe care a examinat-o temeinic, restituind-o în adevărata ei lumină în mai multe studii și cărți de referință. A făcut-o – spune el, undeva – de unul singur, fără colaboratori sau în cadrul unui colectiv (ceea ce explică de ce s-a considerat, cum o spune el însuși, un istoric „singuratic”).

Trăind mai mult decât părinții săi și având norocul să asiste la implozia regimului care adusese atâtea nenorociri familiei, Dinu C. Giurescu a ajuns să fie contemporan cu postcomunismul, a treia epocă a vieții sale. Cum o privește el? Ce reflecții îi sugerează ea? Este încă un aspect care conferă biografiei sale un interes aparte, fie și numai pentru că ne dezvăluie un soi de cecitate la prima vedere greu de înțeles din partea cuiva a cărui meserie a fost cercetarea trecutului. Nimic din ceea ce a văzut Dinu C. Giurescu în jurul său nu l-a mulțumit: nici prezența României în UE (deoarece – considera el – țara noastră ar fi tutelată), nici starea istoriografiei naționale (neîmbogățită în mod esențial după 1989 cu cărți valoroase), nici – desigur – calitatea deplorabilă a vieții noastre politice (pe care istoricul a cauționat-o, totuși, intrând în relații cu Dan Voiculescu și... Gigi Becali), nici școala, nici – mai ales – felul în care arată, credea el, identitatea noastră națională (diluată) sau chiar Academia (al cărei membru a fost).

Nimic, dar absolut nimic nu-i părea că merge. Totul a fost pus sub semnul unei decăderi generale. „Statul se destramă” – afirmă el undeva⁹. Sau: „Eu, personal, am un mare semn de întrebare dacă dezintegrarea României poate fi oprită”¹⁰. Istoricul nu și-a chestionat nicio clipă perspectiva. Nu a avut îndoieli asupra veridicității ei. Nu s-a întrebat de ce lumea pe care o vedea arată așa și nu altfel, nu a căutat să înțeleagă și să explice uriașa răsturnare ale cărei urmări le-a judecat atât de aspru. În contrast cu imaginea despre trecut pe care ne-a restituit-o prin cărțile sale, viziunea sa asupra prezentului a fost epidermică, de suprafață.

⁹ *Ibidem*, p. 261.

¹⁰ *Ibidem*, p. 263.

Nici judecata lui Dan Berindei asupra anilor scurși de la Revoluția din decembrie 1989 nu este mai puțin severă. Totul, absolut totul, i se pare lui, istoricului, că merge prost: cercetarea istorică (haotică și fără un orizont cu adevărat semnificativ), producția istoriografică (greu sistematizabilă în funcție de o direcție și, pe deasupra, supusă – afirmă el în câteva rânduri – unor „presiuni tacite”¹¹ (?), învățământul (clătinat în rosturile sale de nenumăratele pseudo-reforme) și – se putea? – viața politică (afectată de „lipsa unei clase politice serioase”). Noua generație de istorici ar fi lipsită de sentimentul identității¹², iar „națiunea” și „conștiința națională” i se par istoricului serios subminate: „Astăzi – afirmă el – mă întreb dacă mai există [o națiune]. Atunci [în perioada interbelică] exista”¹³. Și mai departe: „Eu nu mai văd azi nici o conștiință”, spune tot el, undeva, deplângând ritmul precipitat al globalizării actuale. Ca și în cazul lui Dinu C. Giurescu, aceste aprecieri nu reflectă o interpretare „profesionistă” a prezentului, o hermeneutică de tip istoric. Ele sunt expresia unei judecăți morale de primă instanță, inevitabil unilaterală, de înțeles din perspectiva cuiva pentru care cercetarea trecutului național a fost expresia unui „act de patriotism”¹⁴.

Nu ar trebui să ne grăbim a judeca perspectiva pesimistă a celor doi istorici, taxând-o drept expresia unei inadecvări psihologice, ori a unei paupertăți interpretative. Cred că explicația limitării ei se găsește în altă parte. Anume, în ceea ce aș numi o foarte înaltă „idee de țară”, articulată, la amândoi, pe opțiunea pentru un stat național, capabil să contribuie la propășirea celor ce-l locuiesc și, mai ales, să le păstreze identitatea. Față de acest ideal, situația curentă a României nu putea să le apară celor doi istorici decât așa cum au descris-o.

Asemenea înaintașilor, profesorilor pe care i-au avut și colegilor din generația lor profesională, Dinu C. Giurescu și Dan Berindei pot fi considerați, în fond, doi mari patrioți. Pentru ei, țara „adevărată” nu s-a identificat cu regimul care a supus-o vreme de aproape 50 de ani.

---

¹¹ Narcis Dorin Ion, *Portretul unui aristocrat al spiritului...*, p. 205.

¹² *Ibidem*, p. 305-306.

¹³ *Ibidem*, p. 296.

¹⁴ *Ibidem*, p. 305-306.

Dinu C. Giurescu et Dan Berindei: biografies parallèles

(Résumé)

Mots clés: *biographie, histoire nationale, communisme.*

Dinu C. Giurescu et Dan Berindei sont parmi les historiens roumains les plus importants du 20ème siècle. Nés avant la deuxième guerre mondiale (Dan Berindei en 1923 et Dinu C. Giurescu en 1927 ; il est décédé en 2018), ayant, de par leurs ancêtres, des origines très anciennes (au 18ème et 19ème siècle), tous les deux ont vécu assez longtemps pour que leurs vies puissent être considérées comme de véritables documents historiques. Leurs biographies se ressemblent beaucoup non seulement par les trajectoires intellectuelles des deux hommes, mais aussi par la manière dont elles reflètent les événements historiques qu'ils ont vécus.

L'instauration du régime communiste en Roumanie (1945-1947) a été ressentie par tous les deux comme une très rude épreuve, à cause de leur origine sociale et de l'activité politique de leurs parents (le père, dans le cas de Dinu C. Giurescu, le beau-père, dans celui de Dan Berindei). Une partie de la famille de chacun a été arrêtée et a passée de longues années en prison. A cause de ceci, tous les deux ont été obligés d'accepter, en fin de compte, l'accommodation avec un régime qui, au début, les a persécutés, en leur interdisant d'occuper des postes (dans l'enseignement ou la recherche) pour lesquels ils étaient très bien préparés de par leurs études brillantes. Certaines concessions qu'ils ont été contraints de faire à la suite de cette accommodation (rendues plus acceptables par la réorientation amorcée par le régime vers l'histoire nationale, remise dans ses droits après la prise de pouvoir par Nicolae Ceausescu, en 1965) ont été conçues comme inévitables pour pouvoir continuer à exercer leur métier d'historiens (qu'ils ont toujours jugée au-dessus des contingences passagères), dans l'intérêt supérieur de leur pays – le « vrai » pays – qui, pour eux ne s'est pas confondu avec le régime.

© 2020 by the authors; licensee Editura Universității Al. I. Cuza din Iași. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons by Attribution (CC-BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).